

FIGYELŐ

újságközlemény figyelő irodája
Budapest, XIV., Nürnberg-utca 42.
Telefon: 296—534

Lap: -----

Megjelent: -----

A név ódon metszetek hangulatát idézi, komor karcolatok hangulatát, amelyeken csupán a réz és az ón színe látszik, mert a történelem, a keménykezű művész ki se színezte alkotásait, csupán átmenetileg refusálták a lájat a kor ízléséhez híven rikoltó, farsangi színekkel. Ez az otromba hamisítás a harmincas évekre esett, amikor testes Habsburg hercegnők és élvezetesen társadalmi uszályuk afféle modern románót játszott itten, bizlalt lipiczaiak hátán ügetve körül a Vérmezőt és tarka, bazári népünnepélyeken jólékonykodva a Várkertben és a paloták hársfái alatt. A Krisztinaváros történelmi hája akkor modern habarcs, múmárvány és krómnikkel épületszörnyek mögé rejtőzött, az Attila-fogadó nyakára fényes étterem telepedett, amelynek diófaburkolata és kókusz-szőnyegei mögött is felrémlett a berlini utomatüffök hidegen csillogó sivársága. Tümmözt, túlméretezett díszletektől fullosztó színpadhoz kezdett akkoriban hasonlítani a Krisztinaváros, beszorítva a Várhegy gögös meredélye és két szelidebb hegy lankái közé, megvakva villákkal, apró bérházakkal és a bérházakban fecsketűcsérek méretű garszónodvakkal, amelyeket izzadt lakberendező fantázia töltött meg hamisított bútorokkal, képekkel és szőnyegekkel. Az angolmán kerdésben City-nek nevezett Belváros aranyifjai szállták meg ezeket az apró és kényelmetlen lakásokat, horribilis áron berendezve mágnásbútorok imitációival, gyóntatószeknek álcázott bárpulttal és futószalagon patinázott kegyszerekkel. Ezek az üveg- és betonmonstrumok falták fel a grófkisasszony nevű városnegyed alsóbb régióit, míg a meredekebb utakra magasrangú államtisztviselők, katonák és nagypolgárok biggyesztették a maguk családi villáit, kihasználva az egyetlen lehetőséget, hogy legalább ilyen vertikális szomszédságba juthassanak a főhercegi paloták, istállók, lovardák és mágnáskastélyok láncolatával. Ezek az állambizományi és tábornok-szárnysegédi villák jelezték a Várhegy falán, mint valami óceánjáró oldalán a „merülési pontot”, ameddig az uralkodó vár-

Budapesti képeslapok:

Krisztinaváros

béli kaszt és buzgó sleppje alámerülhelett a polgári élet hullámaiba.

A régi város ma többet mutat, mint az ostrom előtt, mert az értelmetlen ellenállásnak ezt a gócpontját kopasztotta meg legjobban a kartácstűz, de legalább előbukkant egy és más a történelmi profilra durván rámozgott újabb rétegek alól. A műtét persze nem sikerült és nem is sikerülhetett tökéletesen, mert olyan épületek is porrá omottak, mint az Attila-fogadó, amelyben egyszer Kazinczy Ferenc is szállást vett magának, s amelynek ódon íveire utóbb ráhúzták az osztrák kaszárnyastilus istállóablakos feketesárga dísztelenségét, majd végezetül német löszraktárként repült a levegőbe, maga alá temetve 130 polgári lakost. Előtűntek azonban öreg házak, annak a provinciális magyar barokknak a nyomaival, amelyet az érzéketlen és kegyeletsértő monarchia és jogutóda fölényes nyugalommal falazott el; szögletek, ívek, ablakrostélyok, kapuboltok bukkantak fel, annak a haladó polgárságnak földi hagyatékai, amely polgárság komoran elfüggönyözött ablakok mögött, gyászruhában hallgatta a Vérmezőről felszálló dobpergést a magyar jakobinusok végnapján. Ezek az omló maradványok, amelyeket most hozzáértő kezek konzerválnak és mentenek meg az enyészettől, ezek adják meg a Krisztinaváros múltjának és történelmének igazi zamatát abból a korból, amikor a földszintes házakban talált otthon a magyar műveltség, száműzve a várból, ahol az arisztokrácia a nájmódi langyos hullámaiban bájkolódott. Ezek a polgári hagyományok összezugorodtak és majd egészen eltűntek a két háború között, amikor Pest felfedezte Budának ezt a közelfekvő gócsát, rázúdult a maga mohóságával és pénzének átalakító erejével, márványkávéházat telepített a vén családi cukrászda mellé, ahol még kézzel

kovácsolt, vörösréz isztambuli findzsákban adták a törökkávét és óriási hasas üvegekben érlelték a leanderes udvar napos szögletében a diópálinkát. A benyomuló új lakosság ízléséhez híven celebráltak déli „szagosmiséket” abban a templomban, ahol Széchenyi esküdtött és néhány lépéssel odébb, a nyári deszkaszínházban érzélgős operetteket játszottak nyáron, a zöldvendéglők tözsomszédságában, ahonnan a színpadig szivárgott a fiatal libasült és az ugorkasaláta szaga.

A Tabán a Krisztinaváros koptott, rozszant rokoni függeléke, eltűnt híres kocsmáival és bohémeivel, török emlékeivel, amelyekből már csak a Hegyaljai úton szomorkodik egy rozsdás haromrostély. A Várhegy hajóorrhoz hasonlatos nyúlványa alatt a Dunáig banyarodik a Krisztinaváros szegélye s itt megmaradt még valami a régi házak vadóc romantikájából, a föld alatt bujkáló, patkánylépcsőkön megközelíthető kocsmákkal, a krisztinavárosi gombkötő házával, akinek szekrényeiből gombok, paszomántok, sujtások óriási tömegét borította ki az ostrom egyik eltűnt lövedéke.

Van itt a Szarvas-fogadó alatt egy négyszögű háztömb, amelyben a budai tudós asszonyok rezideáltak s amelynek homlokán egy félig lemáslott gólyamadár hirdette a nemes céh képviselőit. Ez már a krisztinavárosi végvidék, ez a húsz-harminc ház, amelyek valami karsztvidéki kétségbeeséssel kapaszkodnak egymáshoz s amelyeket örökké beleng a kenyérsütés, valamint a nagymosás illata. Bormérők, órák, halárusok, dereglyések építették ezeket a házakat valami lebonthatatlan szövevényben, szinte összeforrasztva a kőfalakat, olott meszet tömve a terméskövek közé. Durvák, de erősek ezek a falak, nagy időkre épültek és nagy időket értek meg. Ugy fest a háznak ez a kis nyája, mint a

dombvidéki szegénység előörse, amely kidugta szabálytalan arcú alát a napos és szeles Dunapartra, a hivatali paloták hóna alatt, akár egy gúnyos fintor, amelyet a várhegyi panoráma mögé száműzött városi pórok vágtak e nagyképű hivatalnegyed felé.

Az ódon hangulatokat egyre lassúbb, egyre agóniásabb érlökésekkel idézi már a Krisztinaváros, a régi metszetekre óriási, üres falsíkokat és vad kubusokat véselt egy kor, amely önmaga tűnő dicsőségének élt és azt akarta megörökíteni. A régi, derengő vonások fölött harsogó formák idézik a lateinerfáraók rövid kényuralmát, akik modern piramisokat építettek az egykori szőlőtermelők, cserzővargák, szíjjártók, fegyverkovácsok, kocsigyártók, pintérek, patkolókovácsok, hajóácsok és takácsok szelíd házikói fölé. Eltűnt a színekör, a tornacsarnok, csupán Déryné sérült szobrocskája pengeti kőlantját a Horváth-kert zugában s az Alagút torka fölött, öreg bormérésekben ülnek esténként a régi polgárok ivadékai. A legvénebb budai pékségből a fészéskálacs illata száll felé, de fenn már nem nyeritene a márványjászlas istállóban sem a vártüzérség remondái, sem a kényes házasok, nem villog a titokzatosan zárt testörlépcsőn az alabárdok ezüst éle s nem kocsiznak kényesen hirtázó landauereken gögös nagyurak az Arnyasút vadgesztenyéi alatt. Fordult a kocka s Krisztinának az alsóbb régiói megéledtek, a házak ráncos homloka kisimult, vigan csörög a vilamos a Szent János-téren s utasai közül vajjon kinek jut már eszébe, hogy ott állt a Kakukk, amelynek kapujában cifraszűrös, pesti áljuhász pipázott, míg odabenn a welszi herceg táplálta barackpálinkával a magyar sovínizmust. Bizony megéledt az Alsó-Krisztina, mert sohasem szakadt el egészen a való élettől míg a „merülési vonal” fölött még ott feketednek a tűzvész nyomai. A Bátyasétány csonka topolyái mögött vak szemekkel, sárgán és üszkösen hevernek a paloták, mint a fennhéjázó történelmi osztály maradványa, amelyet közszemlére tettek a bátyafokra.